

REMISSYTTRANDE

M2019/00796/KI

Till
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Naturvårdsverkets rapport Kartläggning och analys av utsläpp från vedeldning

Svebio, Svenska Bioenergiföreningen, har beretts möjlighet att lämna yttrande över rubricerade rapport och förslag och vill framföra följande.

Svebio verkar för ökad användning av bioenergi på ett miljömässigt och ekonomisk optimalt sätt inom ramen för ett 100 procent förnybart energisystem. Svebio har bland sina medlemmar företag som levererar råvara till biobränslen, som tillverkar och marknadsför biobränslen, som tillverkar utrustning för användning av biobränslen och som använder biobränslen.

Svebios ståndpunkt i sammanfattning

. Svebio betonar värdet av att slå vakt om miljövänlig vedeldning som förnybar uppvärmningsform för att ta vara på lokala energiresurser, lösa effektproblem och bidra till försörjningstrygghet.

. Svebio stödjer inriktningen att mönstra ut äldre vedpannor för att kraftigt minska utsläppen av bens(a)pyren, partiklar och sot.

. Svebio har länge förordat införandet av en skrotningspremie för gamla pannor, villkorat med att man ersätter den skrotade pannan med en modern eldningsutrustning för biobränsleeldning. Om man istället inför en direkt subvention för pannbyte är det viktigt att man skapar garantier för att de gamla pannorna verkligen skrotas och inte kommer ut på andrahandsmarknaden.

. Svebio motsätter sig att stöd ges för att ersätta biobränsleeldning med värmepump, eftersom en sådan förstärker effektproblemen i det lokala elnätet och på nationell nivå. Däremot accepterar vi att man kan få stöd även vid konvertering till fjärrvärme.

. Svebio anser att stödet inte bör avgränsas till tätorter, utan gälla för alla hushåll.

. Svebio vill påminna om de problem som uppstår när man inför ett tidsbegränsat stöd, "stop-and-go-effekter" som kan skapa stora problem för marknadens aktörer. Regelverket

bör utformas så att det motverkar sådana effekter. Vi har konkreta förslag på hur detta bör göras.

. När det gäller etappmål för småskalig vedeldning anser vi att alternativ formulering 1, att reducera utsläppen med viss procent till ett visst årtal, är att föredra.

Den småskaliga vedeldningens betydelse

Eldning med bibränslen har mycket stor betydelse för uppvärmningen av småhus i Sverige och svarar för 33 procent av energitillförseln, medan elbaserad uppvärmning (med direktverkande el och värmepumpar) svarar för 47 procent och fjärr- och närvärme, som i huvudsak är bibränslebaserad, står för 18 procent. Användningen av fossila bränslen för småhusuppvärmning är i stort sett utmönstrad. Småhusuppvärmningen är alltså i stort sett fossilfri och klimatneutral. Sverige har all anledning att slå vakt om den småskaliga användningen av bibränslen för uppvärmning som en del av ett 100 procent förnybart energisystem.

Användningen av bibränslen för småhusuppvärmning har flera fördelar:

- . Den innebär ett omfattande utnyttjande av förnybar energi, som motsvarar cirka 3,5 procent av den svenska energianvändningen och därmed bidrar till att uppfylla det svenska förnybartmålet som en del av EU:s samlade energi- och klimatpolitik.
- . Den bidrar till försörjningstrygghet för uppvärmningen, något som är mycket viktigt vid störningar och krisberedskap. Självförsörjningen med bibränslen skapar också sysselsättning och mervärde för de berörda hushållen.
- . Den bidrar till att hålla nere effekttoppar i elnäten. Denna roll kan förstärkas, exempelvis genom installation av pelletskaminer och andra lokaleldställen i elvärmda hus.
- . Vedeldningen innebär att man lokalt tar vara på energiresurser som annars inte skulle komma till nytta. Det gäller många typer av marginella avverkningar, röjningar, gallringar, ved från tätortsmiljöer, naturvårdsinsatser etcetera. Detta har positiva effekter för landskapsvård och den lokala miljön. Betydelsen av denna lokala energiresurs har lyfts fram i forskning vid Sveriges Lantbruksuniversitet (rapport från Centrum för biologisk mångfald). I ett skogsland som Sverige är det också naturligt att ta vara på den lokala energiresursen ved från närmiljön.

De miljö- och klimatfördelarna och ekonomiska fördelarna av vedeldning lyfts alltför sällan fram i energi- och klimatpolitiska analyser. Istället betonas ofta främst miljöproblemen vid eldning. Småskalig uppvärmning med bibränslen kan ske med mycket låga utsläpp, vilket bekräftas av utredningens exempel från några orter. Med rätt styrmedel kan vi förena målen om hög andel förnybar energi och miljömålet frisk luft.

Väl kända motiv för åtgärder

Naturvårdsverkets utredning bekräftar det som länge varit känt, att utsläppen från småskalig vedeldning är ett resultat av användningen av gammal och omodern eldningsutrustning. När man använder modern utrustning för ved- eller pelletseldning är utsläppen låga, och sådan utrustning kan utan problem användas också i våra städer och tätorter. Med de nya Ecodesignkraven kommer all ny utrustning att motsvara mycket högt ställda miljökrav. Exempelen från ett antal tätorter visar på potentiellt dramatiska förbättringar av luftkvaliteten när dålig eldningsutrustning ersätts med modern bibränsleteknik.

För att åtgärda miljöproblemen kring lokalt förhöjda halter av bens(a)pyren och partiklar gäller det, precis som utredningen föreslår, att mönstra ut gamla vedpannor och ersätta dessa med modern eldningsteknik. Företrädare för bibränslebranschen har under många år krävt att en skrotningspremie ska införas för att påskynda utbytet av gamla vedpannor mot modern eldningsutrustning.

För att ta vara på fördelarna med bibränsleeldning bör man i första hand ersätta med moderna bibränslebaserad uppvärmning. Också anslutning till fjärrvärme bör uppmuntras. Ersättningen med värmepump har däremot systemmässiga brister, även om målet att förbättra den lokala luftkvaliteten uppnås. Värmepumparna klarar inte att tillföra hela värmebehovet under de kallaste vinterdygnen, utan kräver då tillförsel av el, och blir till en betydande del i praktiken "direktverkande elvärme". Det ger ett ökat effektbehov, både i lokala och regionala elnät och på nationell nivå.

Så länge det finns fossil elproduktion i det nordiska elsystemet innebär också tillkommande elbehov, särskilt vintertid, utnyttjande av fossilbaserad marginael med hög klimatpåverkan.

Valet av styrmedel

Svebio har länge tillsammans med Pelletsförbundet föreslagit införandet av en skrotningspremie för att påskynda utbytet av gammal eldningsutrustning. Den avgörande frågan i sammanhanget är att man får ett system som innebär att de gamla pannorna verkligen tas ur drift. Valet mellan skrotningspremie och ett direkt utbytestöd är i sammanhanget underordnat. Vi vill inte se ett system där det finns risker att de gamla pannorna finns kvar på andrahandsmarknaden eller hamnar i hus i Östeuropa, där de ger samma negativa miljöeffekter.

Naturvårdsverket bör utreda vidare hur ett system med skrotningsintyg kan utformas. Intyget bör kombineras med ett intyg från sotaren om att pannan varit i bruk under det senaste året.

Stödet bör gälla för alla ortstyper

Enligt förslaget ska stöd bara utgå till småhusägare i tätorter. Vi anser att denna avgränsning bör tas bort. Det finns många mindre orter och byar utanför de formella tätortsavgränsningarna har dålig närmiljö orsakad av någon eller några dåliga vedpannor även. Ofta är topografin avgörande för hur stora de lokala miljöproblemen blir. En gräns vid 200 invånare i orten kan uppfattas som ologisk, och det kan uppstå osäkerhet om vilka hushåll som omfattas. Att utmönstra dåliga vedpannor även i gles bebyggelse har också ett värde för den totala luftmiljön.

Motverka "stop-and-go-effekter"

Utredningen nämner inte de betydande problem med "stop-and-go-effekter" som stödet för ersättning av oljepannor orsakade. Stödet användes både för att installera värmepumpar och för pelletspannor eller för utbyte av oljebrännare mot pelletsbrännare. Stödet orsakade en rusning av ansökningar och åtgärder, som även lockade lycksökare till branschen, och ledde till en del undermåliga installationer. Anstormningen av ansökningar ledde till att stödet tog slut och man fick skjuta till mer pengar. Stödprogrammet fick därefter avslutas i förtid efter att medlen hastigt tagit slut. Den snabba ökningen av investeringar och det

abrupta slutet på programmet orsakade stora problem på marknaden. Många företag gick i konkurs och en del köpare fick därför också problem med service och hjälp när utrustning krånglade. Svebio begärde den gången företräde i näringsutskottet för att avstyra stödet med den utformning som föreslogs, men stödet infördes trots vår avrådan.

Stödet till ersättning av direktverkande elvärme hade inte samma negativa effekter.

För att motverka negativa "stop-and-go-effekter" i samband med det nu föreslagna stödet till konvertering av äldre vedpannor föreslår vi följande:

- . Stödet får inte vara för högt, utan ses som ett stimulansbidrag som tidigarelägger byten.

- . Stödet ska gälla för åtgärder som görs från det datum förslaget är känt, så att det inte motiverar småhusägarna att vänta med åtgärden och "dödar marknaden" före introduktionen av stödet.

- . Stödet bör läggas på en viss nivå i början (t ex de första två åren), men därefter avtrappas under några år, så att man undviker ett hastigt slut på stödet. Efter att stödet slutat måste man tydligt markera att något nytt stöd inte planeras för framtiden.

- . Stödet bör kombineras med informationsåtgärder som ger vetenskapligt underbyggda argument för miljönyttan med att byta ut dålig utrustning.

Etappmål för småskalig vedeldning

När det gäller etappmål för småskalig vedeldning i relation till miljömålet frisk luft anser vi att "alternativ formulering 1" är att föredra. Det är ett teknikneutralt mål som är inriktat på förbättringen av luftkvalitén. Det föreslagna målet om att alla pannor ska uppfylla vissa tekniska krav senast 2027 är omöjligt att uppnå enbart med det föreslagna stödet och skulle kräva ytterligare detaljreglering. Målet missar också de utsläpp som sker från lokaleldstäder. "Alternativ formulering 2" innebär ytterligare krav på kontroller av hushållen, som sannolikt skulle medföra nya avgifter som försämrar konkurrenskraften för användningen av biobränslen.

Svenska Bioenergiföreningen

Gustav Melin
VD

Kjell Andersson
Näringspolitisk chef